

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 138/05-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. novembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Juraja Babjaka a Eduarda Báránaya prerokoval sťažnosť Ľ. S., B., zastúpeného advokátom JUDr. J. F., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom Bratislava III v konaní sp. zn. 16 Cpr 71/02, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ľ. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 16 Cpr 71/02 (v súčasnosti sp. zn. 16 Cp 71/02) **p o r u š e n é b o l o .**

2. Ľ. S. **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Bratislava III je povinný nahradiť Ľ. S. trovy právneho zastúpenia v sume 9 379 Sk (slovom deväťtisícristosedemdesiatdeväť slovenských korún) na bankový účet právneho zástupcu JUDr. J. F. do pätnástich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 18. apríla 2005 doručená sťažnosť Ľ. S., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. F., B., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Okresným súdom Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 16 Cpr 71/02 (v súčasnosti sp. zn. 16 Cp 71/02).

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 138/05-9 z 11. mája 2005 prijal sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie.

Predseda okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu, ktorá mu bola doručená 30. júna 2005, vyjadril, že okresný súd netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 7. júla 2005 oznámil, že netrvá na verejnom pojednávaní pred ústavným súdom.

Z uvedeného dôvodu ústavný súd využil možnosť postupu podľa ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, pretože vzhľadom na charakter posudzovanej veci, v ktorej je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od ústneho pojednávania očakávať ďalšie objasnenie veci.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uvádza, že 22. októbra 2002 podal na okresnom súde žalobu o zvýšenie odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia. Sťažovateľ po viac ako štvormesačnej nečinnosti okresného súdu požiadal 28. februára 2003 prostredníctvom právneho zástupcu okresný súd, aby vo veci konal, pričom okresný súd naďalej vo veci nekonal.

Právny zástupca po ďalšej štvormesačnej nečinnosti okresného súdu upravil žalobný petit vzhľadom na progresiu ochorenia sťažovateľa, ktorý trpí chorobou z povolania. Upravený petit žaloby bol okresnému súde doručený 10. júna 2003.

Vzhľadom na pokračujúcu nečinnosť okresného súdu v danej veci podal právny zástupca sťažovateľa 27. januára 2004 predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietáhy v konaní. Predseda okresného súdu v odpovedi z 27. júla 2004 konštatoval prietáhy v konaní od 17. decembra 2002 do 17. mája 2004.

Prvé pojednávanie bolo nariadené na 17. máj 2004, pričom muselo byť z procesných dôvodov odročené. Ďalšie pojednávania sa uskutočnili 14. júla 2004, 29. septembra 2004, 22. novembra 2004 a 8. decembra 2004. Rozsudok okresného súdu bol vyhlásený 13. decembra 2004. Právny zástupca sťažovateľa písomne požiadal okresný súd 17. januára 2005 o zaslanie rovnopisu písomného vyhotovenia rozsudku z 13. decembra 2004 a 17. februára 2005 požiadal predsedu okresného súdu o vykonanie riadiaceho zásahu v uvedenej veci.

Vzhľadom na skutočnosť, že ani po týchto žiadostiach nebol požadovaný rozsudok doručený, právny zástupca sťažovateľa 11. apríla 2005 v spisovej kancelárii okresného súdu zistil, že rozsudok nie je vyhotovený, pretože zákonný sudca nedodal rukopis rozsudku kancelárii okresného súdu. Sťažovateľ uvedenú nečinnosť okresného súdu s prihliadnutím na progredujúcu tendenciu jeho choroby z povolania vníma ako hlboký zásah do jeho základných práv, pretože so zreteľom na predmet konania v uvedenej veci je rozhodujúci jeho produktívny vek.

S prihliadnutím na uvedené skutočnosti sťažovateľ vo svojom návrhu výroku rozhodnutia (petite) žiada, aby ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy v konaní sp. zn. 16 Cpr 71/02 a prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez zbytočných prietáhov. Zároveň sťažovateľ požaduje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 20 000 Sk a náhrady trov právneho zastúpenia.

Ústavný súd výzvou z 21. júna 2005 požiadal predsedu okresného súdu, aby sa v zmysle ustanovenia § 29 ods. 6 zákona o ústavnom súde vyjadril k sťažnosti sťažovateľa. Podpredseda okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 21. októbra 2005 uviedol prehľad úkonov vykonaných v danej veci a vyjadril sa, že *«... sudkyňa vo veci až do vyhlásenia rozsudku 13. decembra 2004 konala riadne, až na obdobie od 10. júna 2003, kedy bolo súdu doručené podanie zástupcu navrhovateľa označené ako „návrh na úpravu petitu“, do úpravy sudkyne 29. marca 2004, ktorou nariadila pojednávanie na 17. máj 2004, ktoré hodnotím ako určité zdržanie.*

Pripisujem ho však preťažnosti sudkyne, ktorá má vo svojom súdnom oddelení viac ako 400 nevybavených vecí, resp. celého súdu, ktorý 1. januára 1997 prevzal veci bývalého Okresného súdu Bratislava – vidiek a 1. januára 2005 veci bývalého Okresného súdu Pezinok.

Je však pravdou, že rozsudok bol vyhlásený 13. decembra 2004, pričom vyhotovený a odoslaný zástupcom účastníkov a vedľajšiemu účastníkovi bol až 14. októbra 2005, bez toho, aby bola predĺžená lehota na jeho vyhotovenie».

II.

Ústavný súd na základe sťažnosti sťažovateľa, stanoviska predsedu okresného súdu, ako aj podrobného preštudovania spisu okresného súdu sp. zn. 16 Cpr 71/02 (v súčasnosti sp. zn. 16 Cp 71/02) zistil nasledovný priebeh a stav konania:

Sťažovateľ doručil okresnému súdu 22. októbra 2002 návrh na začatie konania vo veci zaplatenia finančnej sumy z dôvodu odškodnenia za sťaženie spoločenského uplatnenia s prílohami. Okresný súd vydal 14. novembra 2002 pokyn na doručenie návrhu sťažovateľa odporcovi, aby sa k nemu v určenej lehote vyjadril.

Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 28. februára 2003 žiadosť o nariadenie pojednávania v danej veci a 10. júna 2003 návrh na úpravu petitu. Okresný súd nariadil 29. marca 2004 termín pojednávania na 17. máj 2004.

Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 1. apríla 2004 návrh na pripustenie vstupu vedľajšieho účastníka do konania na strane odporcu. Právny zástupca odporcu doručil okresnému súdu 13. mája 2004 vyjadrenie k predmetu konania.

Na pojednávaní 17. mája 2004 vypovedali účastníci konania a pojednávanie bolo uznesením odročené na 14. júl 2004. Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 18. mája 2004 písomnosti týkajúce sa predmetu konania. Okresný súd vydal 2. júna 2004 pokyn na doručenie výzvy S. p., pobočke B., aby v určenej lehote oznámila, či má právny záujem na výsledku sporu. S. p., pobočka B. doručila okresnému súdu 21. júna 2004 a 12. júla 2004 vyjadrenie k predmetu konania.

Na pojednávaní 14. júla 2004 okresný súd uznesením pripustil zmenu petitu žaloby sťažovateľa a pojednávanie bolo uznesením odročené na 29. september 2004 za účelom ďalšieho dokazovania. Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 15. júla 2004 vyjadrenie k predmetu konania. Právny zástupca odporcu doručil okresnému súdu 16. júla 2004 návrh na doplnenie dokazovania.

Okresný súd vydal 25. augusta pokyn na doručenie prípisu K. v B. za účelom vypracovania odborného stanoviska v určenej lehote. Na pojednávaní 29. septembra 2004 bolo vykonané ďalšie dokazovanie vo veci a pojednávanie bolo uznesením odročené na 22. november 2004 za účelom ďalšieho dokazovania.

Okresný súd prípisom z 5. októbra 2004 urgoval K. v B. z dôvodu podania odborného stanoviska týkajúceho sa predmetu konania. Požadované stanovisko bolo okresnému súdu doručené 6. októbra 2004.

Na pojednávaní 22. novembra 2004 vypovedala predvolaná svedkyňa a pojednávanie bolo uznesením odročené na 8. december 2004. Právny zástupca odporcu doručil okresnému súdu 6. decembra 2004 vyjadrenie k predmetu konania. Na pojednávaní 8. decembra 2004 bolo dokazovanie uznesením vyhlásené za skončené a pojednávanie bolo uznesením odročené na 13. december 2004 za účelom vyhlásenia rozsudku.

Právny zástupca sťažovateľa doručil okresnému súdu 10. decembra 2004 vyčíslenie trov súdneho konania. Na pojednávaní 13. decembra 2004 okresný súd rozsudkom č. k. 16 Cp 71/02-96 zaviazal odporcu uhradiť sťažovateľovi určenú finančnú sumu a vo zvyšnej časti návrh sťažovateľa zamietol. Okresný súd vydal 14. októbra 2004 pokyn na doručenie rozsudku účastníkom konania a vyzval odporcu na úhradu súdneho poplatku. V posudzovanom spise je na č. l. 106 – 109 pripojená fotokópia uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 138/05-9 z 11. mája 2005, pričom uvedenou písomnosťou predmetný spis končí.

III.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu, pričom nestačí, že štátny orgán vo veci koná (napr. rozhodnutia II. ÚS 157/02, I. ÚS 76/03). Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto na naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd iba o veci konal a nerozhodol ju s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia.

Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov sa naplní, ako to konštantne ústavný súd vo svojich rozhodnutiach uvádza, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (napr. rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 10/98, I. ÚS 89/99, III. ÚS 127/03 a ďalšie).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (napr. rozhodnutia sp. zn. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98, II. ÚS 813/00, I. ÚS 20/02, II. ÚS 32/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníkov súdneho konania a postup samotného súdu.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť vecí“, ústavný súd konštatuje, že predmetom sporu je návrh na vyplatenie finančnej čiastky v súvislosti so sťažením spoločenského uplatnenia následkom choroby z povolania, pričom ide o vec, ktorá patrí po právnej a skutkovej stránke do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecného súdnictva. Predmet sporu si v okolnostiach prípadu spočívajúcich aj v zdravotnom stave sťažovateľa vyžaduje zvláštnu starostlivosť okresného súdu.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil žiadnu okolnosť v správaní sťažovateľa, ktorou by prispel k zbytočným

priet'ahom v konaní. Sťažovateľ doručil predsedovi okresnému súdu žiadosť o procesný postup zo 17. februára 2005 a 21. marca 2005 sťažnosť na postup súdu, čím dal najavo nespokojnosť s rýchlosťou priebehu predmetného konania.

Tretím hodnotiacim kritériom, ktorým ústavný súd zisťoval, či došlo k namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného okresného súdu. Pri skúmaní skutočnosti, či v dôsledku postupu okresného súdu došlo k porušeniu vyššie uvedeného práva, ústavný súd zistil, že tomu tak je, a to bez existencie zákonnej prekážky (napr. rozhodnutie sp. zn. II. ÚS 3/00).

Ústavný súd s prihliadnutím aj na ustanovenie § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyhodnotil postup okresného súdu v obdobiach od 14. novembra 2002 do 29. marca 2004 (16 mesiacov) a od 13. januára 2005 do 14. októbra 2005 (9 mesiacov - po odpočítaní zákonnej lehoty 30 dní na písomné vyhotovenie rozsudku) ako obdobia, v ktorých došlo nečinnosťou okresného súdu k zbytočným priet'ahom v posudzovanom konaní.

Predseda okresného súdu v stanovisku doručenom ústavnému súdu 21. októbra 2005 uviedol, že v danom konaní bol okresný súd v určitých obdobiach nečinný, pripisuje to však preťažnosti zákonnej sudkyne, ktorá má vo svojom oddelení viac ako 400 nevybavených vecí.

Podľa právneho názoru ústavného súdu vyjadreného v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 14/00 „Otázky množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní“ (mutatis mutandis I. ÚS 55/02, IV. ÚS 84/02).

Na základe uvedených dôvodov ústavný súd dospel k názoru, že bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov v uvedenom období, tak ako mu ho zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie základných práv a slobôd vzniklo nečinnosťou, môže ústavný súd prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovateľ v petite svojej sťažnosti zo 14. apríla 2005 žiadal, aby ústavný súd po vyslovení porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu konať v uvedenej veci bez zbytočných prietáhov.

Právny zástupca sťažovateľa doručil ústavnému súdu 24. októbra 2005 žiadosť o zmenu petitu sťažnosti sťažovateľa, ktorá spočívala v návrhu upustiť od príkazu ústavného súdu okresnému súdu konať v posudzovanej veci bez zbytočných prietáhov. Ústavný súd pripustil navrhovanú zmenu petitu sťažnosti a z uvedeného dôvodu vo výroku tohto rozhodnutia neprikázal okresnému súdu postupovať v posudzovanom konaní bez zbytočných prietáhov.

IV.

Pretože ústavný súd rozhodol o porušení práva sťažovateľa, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“.

Sťažovateľ v petite svojej sťažnosti požadoval primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk. Ústavný súd s prihliadnutím na ustanovenie § 20 ods. 3 zákona

o ústavnom súde, podľa ktorého je viazaný návrhom sťažovateľa okrem prípadov výslovne uvedených v zákone, ako aj s prihliadnutím na obdobie nečinnosti okresného súdu a skutočnosť, že sťažovateľ neprispel svojím správaním k zbytočným priet'ahom v konaní, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 Sk.

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal ústavný súd zo záujmu ochrany ústavnosti a zo zásad spravodlivosti, o ktoré sa opiera Európsky súd pre ľudské práva, keď priznáva spravodlivé zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru, aplikovaného na konkrétne okolnosti prípadu. Súčasne sa ústavný súd riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadosťučinenia nie je prípadná náhrada škody.

V súlade s ustanovením § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde trovy konania pred ústavným súdom uhrádza účastník zo svojho. Na základe ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ktorý zakotvuje výnimku z tejto zásady, ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, pretože ústavný súd rozhodol, že základné právo sťažovateľa bolo porušené, a teda mal vo veci úspech.

Pri výške náhrady trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 655/2004 Z. z.“), ktoré upravuje výšku odmeny za zastupovanie pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceníteľný peniazmi, odmena za jeden úkon je jedna šestina výpočtového základu. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. výpočtovým základom na účely tejto vyhlášky je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka.

Vzhľadom na skutočnosť, že úkony právnej služby boli zrealizované v roku 2005, ústavný súd vychádzal pri týchto úkonoch z oznámenia Štatistického úradu Slovenskej

republiky, podľa ktorého za prvý polrok 2004 bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky 15 008 Sk, preto ústavný súd priznal náhradu trov za tri úkony právnej pomoci (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, písomné podanie na súd – sťažnosť, písomné podanie na súd – zmena petitu sťažnosti), každý v hodnote 2 501 Sk. Ústavný súd rozhodol aj o priznaní náhrady výdavkov na miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné vo výške jednej stotiny výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., t. j. trikrát 150 Sk.

Podľa ustanovenia § 18 ods. 4 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. ak je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, zvyšuje sa tarifná odmena určená podľa § 9 až 14 o daň z pridanej hodnoty. Právny zástupca sťažovateľa predložil 17. mája 2005 fotokópiu osvedčenia o registrácii pre daň z pridanej hodnoty.

Podľa takto určených kritérií je správny výpočet trov v sume 9 379 Sk, ktorú ústavný súd zaviazal uhradiť právnomu zástupcovi sťažovateľa okresný súd (ustanovenie § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

V zmysle čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2005